

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Cap. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

Quas sol cunque videt procero atque vberē fœtu.

Magnificis Deus ipse sator cantabitur hymnis.

3 Gaudebunt dira seruata à clade fideles

Reliquie Isacidum, seruatorēque sequentur

Sancta reliquie, dudūmque in codice vitæ

Describe: noua erūt etenim omnia sãctãg, 4 postquã

Culpam agnoscentis maculas sordēsq̃e Sionis

Omnipotens Dominus caelesti lauerit vnda,

Et vetus admotis rescauerit ignibus vlcus,

Vlcus tabificum, & mala per contagia serpens.

5 Tum Deus has præsens, præsens Deus incolet oras,

Et montem sanctum, & sancto loca proxima monti,

Luce, teget nubes vmbra sublustris opaca,

Nocte, coruscantis rutilantia lumina flammæ,

Præsidium quod nulla queat superare potest as.

6 Quippe hic que nimios vincant vmbacula soles

Constituit Pater omnipotens; tentoriãque imbres.

Aduersus gelidos, tempestatēsq̃e sonoras,

Pax vbi & alta quies omnes regnabit in annos.

7 Audi igitur (nam triste mihi lubet edere carmen)

Quod vineta meus sua dum patruelis adiret,

Omnia vasta videns irato protulit ore:

Audi igitur dilecte mihi sate sanguine Iuda.

Cur ego cūm letam meditarer pangere vitem,

Naturam genitūmque soli, positūmque lacorum,

Ventorum sedes tempestatūmque notauis?

Cur astrorum ortus seruauis obitūsq̃e cadentūm?

Cur leto pinguique aruo, cur vberē gleba,

Cur iustis posui sulcis? cur postam & adultam

Et iam florentem muri munimine cinxi?

Rudera cur lapidēsq̃e & noxia gramina plantis

A siduo versans sola dura bidente reuelli?

Cur turrim statui sedem custodibus, & cur

Pinea tot struxi pressandis præla racemis?

An non vt latis prouentibus ampla quotannis

Impleret quamuis auidam vindemia cellam?

Dum venio spe distentus, pro mitibus vuis

Vitis in agrestem subito mutata labruscam,

Degeneres fœtus, ingrataque munera misit.

8 Quisquis es excelsa Solymorum ciuis in vrbe,

Et vos qui genus & nomen iactatis Iude,

Dicite (nam scitis) nostrãmq̃e hanc cernite litem,

9 An mihi quid super hac vite imprudenter omissum

E 4

Negle.

Apostolos & qui per eos fidem Christi acceperunt, intelligit hoc loco D. Hieronymus.

Nubes consolatio est anime patienti, & flamma splendor qui in consolatione interuenit: quod enim nubes in ætu, idem præstat lux siue flamma in tenebris.

Cap. 5.

Patruelem Christum vocat Isaias, quod ex eadē gente secum natus sit. Cur hanc criminū & scelerum obiectiōem vocat canticū, vide interpretes, & præsertim Chrysostomū qui allegat exemplū Moyses, cuius est canticum in suggillatione Iudæorū valde prolixum, Deut. 32. Hunc locum plenius exequitur Christus seruator noster, Matthæi cap. 21. Turrim quidam templū interpretatur, torcular autē siue pressurarietate, quod in altari fructus a sacrificiis collecti offerbantur.

3 Et erit omnis qui relictus fuerit in Siō, & residuus in Ierusalem, sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est in vita in Ierusalē.

4 Cū abluerit Dominus sordes filiarū Sion, & sanguinem Ierusalem lauerit de medio eius in spiritu iudiciij & spiritu ardoris.

5 Et creabit Dominus super omnem locum montis Sion, & vbi inuocatus est, nubem per diem, & fumum & splendorem ignis flammantis in nocte: super omnem enim gloriam protectio.

6 Et tabernaculum erit in vmbaculum diei ab æstu, & in securitatem & absconsonem à turbine & à pluuia.

Cap. 5.

1 Cantabo dilecto meo caricum patruelis mei vineæ suæ. Vineæ facta est dilecto meo in cornu filio olei.

2 Et sepiuit eam & lapides elegit ex ea, & plantauit vineam electã. Et ædificauit turrim in medio eius, & torcular extruxit in ea, & expectauit vt faceret uas, & fecit labruscas.

3 Nunc ergo habitatores Ierusalē & viri Iuda, iudicate inter me & vineam meam.

4 Quid est quod ultra debui facere vineæ meæ, & non feci? an quod expectaui vt faceret uas, & fecit labruscas?

Neglectum-ve fuit, cui summam impendere curam
 Fas erat? an me aliqua ignauium vigilantia fugit?
 Quis labor exhaustus non est, quæ cura relicta?
 Quid me præterit, quid-ve acrem ad cuncta fefellit?
 Nil, nisi fortassis quod tum malè prouidus uuas
 Expectaui ab ea dulces, quæ ferret acerbas.

5 Et nunc ostendam
 vobis quid faciam vineæ
 meæ. Auferam
 sepe eius, & erit in
 direptionem. Diruam
 maceriem eius, & erit
 in conculcationem.

Pro quibus admissis quando censere, quid illa
 Sit merita, aut furi ambigitis, statuam ipse, ratumque
 Quod statuam & firma mansurum credite lege.

6 Et ponam eam de-
 sertam. Non putabi-
 tur & non fodietur, &
 ascendent super eam
 vepres & spinæ. Et
 nubibus mandabo ne
 pluant super eam im-
 brem.

Quas olim arcendo pecori de vimine lento
 Texueram sepes, manibus demoliar istis,
 Maceriemque feras solitam prohibere rapaces.
 A fundamentis excisam diruam, ut illi
 Sylvestres vri assidue capreæq; sequaces
 Illudant, pascantur oues auideque iuence:

Conculcentque omnes hominesque feraeq; relictam:
 Non illam finget procurua falce putator,
 Non exercebit fossor sola vertere doctus,
 Splendentemque manu dura tractare ligonem.
 At contra densis obducent sentibus herba
 Horrentesque rubi extinguent, vepresque maligni:
 Et tandem spinis superabit rhamnus acutis.

7 Vineam autem Do-
 mini exercituum do-
 mus Israël est, & viti
 Iudæ germē delecta-
 bile eius. Et expecta-
 ui ut faceret iudiciū,
 & ecce iniquitas: ius-
 titiā, & ecce clamor.

Atque adeo ne à stirpe queat quandoque reuerti,
 Nubibus edicam pluuiis Austrōque madenti,
 Sole sub aestiuo positam caelestibus undis
 Abstineant recreare, & dulci rore fouere.

8 Væ qui coniungitis
 domum ad domum,
 & agrum agro copu-
 latis vsque ad termi-
 num loci. Nunquid
 habitabitis soli vos
 super terram?

Hæc vitis Domino quondam sata bellipotenti,
 Palmesque ex illa natus, prænobile germen,
 Israëlæ genus signat Iudæque profectum,
 Olim stirpem vnā, nunc nomine, riuibus, agris,
 Ræque duos populos, atque in duo corpora sectos:

Quos ego longanimis multum expectare, diūque
 Sustinui, si forte bonos, si forte salubres
 Iustitiæ fructus posita feritate referrent,
 Sed frustra: quid enim gens impia præter iniquum,
 Murmura quid præter clamoræque iurgia fecit?

9 Væ qui coniungitis
 domum ad domum,
 & agrum agro copu-
 latis vsque ad termi-
 num loci. Nunquid
 habitabitis soli vos
 super terram?

Iamque ad vos venio, quos odi & abominor omnes,
 Qui domibûsque domos, & agris coniungitis agros,
 Limitibûsque parum vestris contenti, alienos
 Nullo iure ultra lapides metâsque salitis,
 Terminus interea vicino euellitur aruo,
 Pærque nefas pauper fundo exturbatur auito.

Quis modus, aut quis finis erit? quò tenditis ultra?

Vos ne

Sepem & my-
 ceriam, culto-
 diam Angelo-
 rum interpre-
 tatur quidam.

Per pluuiam
 negatâ Iudæ
 & eorum sy-
 nagogæ, ver-
 bum Dei in-
 tellige.
 Explicatio
 parabolar.

D. Paulus ad
 Eph. 4. Omnis
 amaritudo,
 ira, & indi-
 gnatio, &c.

Transit ad
 avaritiæ le-
 daorum.

Vos-ne ergo soli vos totum habitabit orbem?

*Sape meas Domini vox diraminantis ad aures
Tinnit ingeminans: Non sim Deus, hæc nisi celsa
Aureaque & magno spatiosa palatia tractu
Faxim deserta, & solis infessa chelydris.*

*Quid foditis vites miseri, quid scinditis agros,
Quid fax conseritis? Labor irritus omnis abibit
In cassumque fluet: vix ingera dena lagenam*

*Exiguam vappa lapidata vite remittent.
Et cum terdenos sterili commiseris agro
Sementis modios, vix tres in messe redibunt.
Deceptus frustrata gemet sua vota colonus.*

Et dubitamus adhuc calo regnare Tonantem?

*Vos quoque qui primis vite florentis ab annis
Ad capulum & rugas vsque occiduamque senectam
Exuti veros homines mentemque virilem,
Inq; feras versi, multum damnosa furentis
Castra sequi Bacchi Venerisque assuescitis, olim
Dira manent avidos siceræ, vinoque calentes.*

*Vina coronatus fundit spumantia crater,
Inq; reditque calix circumferturque bibendo.
Fit strepitus, varium confuso murmure carmen
Nunc lyra, nunc cytharæ, nunc buxæ tibia dicit.
Nunc cana sistra tonant, nunc rauco tympana pulsu.
Vinum omnes vinum poscant simul atque reposcunt.
Vino clauduntur conuiuia, vino ineuntur.*

*Interea obliui qui sitis, quoque creati
Semine, vos ipsos & facta Dei inclyta magni
Negligitis: mens quippe iacet pars optima vestri
Obruta, nec potis est rationem audire iubentem.*

*Hæc quondam cause, cur gens impura periret
Funditus, & nuribus seruitum hostilibus iret.
Quippe Deum temulenta suum contempsit, & omnis
Immemor officij ius fasque piùmque reliquit,*

*Inde secuta fames, qua maxima nobiliorum
Pars cecidit, reliquum absumpsit sitis ignea vulgus.*

*Tartarus haud capiens numerum turbamq; cadentum
Cogetur laxare sinus, & ter tria pandens
Gutturæ mors inhians: descendunt agmine deriso
Pectora robusta quondam lectissima pubis,
Sublimes humilisque simul discrimine nullo
Durus inexpletis abscondet faucibus orcus.*

Tum fastus quondam nulli tolerandus, & ingens

F

Ille

9 In auribus meis sunt hæc, dicit Dominus exercituum. Nisi multæ deserte fuerint grandes & pulchræ, & absque habitatore.

10 Decem enim ingera vinearum faciet lagunculam vnam, & triginta modij semetis faciet modios tres.

11 Væ qui confurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & ad potandum vsque ad vesperam, vt vino æstuetis.

12 Cithara & lyra & tympanum & tibia & vinum in conuiujs vestris, & opus Domini non respicitis, & opera manuum eius non consideratis.

13 Propterea capiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobles eius interierunt fame, & multitudo eius sicut exaruit.

14 Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absque villo termino. Et descendunt fortes eius, & populus eius, & subiuues gloriose eius ad eum.

15 Et incuruabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi sublimium deprimuntur.

Sterilitatis & solitudinis comminatio.

Quod habetur in textu Manè vsque ad vesperam, à iuuenta ad senectam interpretatur.

More prophético futura tanquam præterita describit, vt sæpe alias.

Fames verbi Dei, quam haec genus passus fuit Iudæi.

Ille supercilij tumor, & frons torua minaxque
Concidet, & fado seroque pudore premetur.

16 Et exaltabitur
Dominus exercituum
in iudicio, & Deus
sanctus sanctificabitur
in iustitia.

17 Et pascentur agni
iuxta ordinem suum,
& deserta in vbertate
ver. a aduenae com-
edent.

18 Vae qui trahitis
iniquitatem in funi-
culis vanitatis, & quasi
vinculum plaustrum,
peccatum.

19 Qui dicitis, festi-
net & cito veniat opus
eius, ut consideremus;
& appropiet & veniat
consilium sancti Is-
rael, & sciamus illud.

20 Vae qui dicitis bo-
num malum, & ma-
lum bonum, ponen-
tes tenebras lucem, &
lucem tenebras: po-
nentes amarum in
dulce & dulce in
amarum.

21 Vae qui sapientes
estis in oculis vestris
& coram vobismet-
ipsis prudentes.

15 At Deus, ille Deus, nostris qui praesidet armis,
Victoris iusti famamque decusque per omnes
Iure feret gentes: illum regna omnia sanctum
Verumque agnoscent, rectique bonique tenacem.

17 Namque feros lato depellet gramine tauros,
Tondendumque dabit nil triste timentibus agnis.
Quique prius desertus erat, tunc vberem gleba
Fecundum peregrina feret gensque aduena campum.

18 Creditis? an potius non euentura putatis
Quae loquimur? male sit vobis incredula turba,
Quos assuetudo impatiensque licentia freni,
Crimina criminibus serie connectere longa
Edocuit, tortumque malis contexere funem
Flagitiis, quae vos immani pondere lassant,
Ut qui contenta plaustrum ceruice trahentes,
Deficiunt miseri duplici sub mole iuenci.

19 Quinetiam vestris insania dicta nefandis
Proditur: heus quis tu? quas nobis praecinis iras?
Quem Dominum, quem tu vltorem tam saepe minaris?
Quis Deus ille tuo toties repetitus in ore,
Quem tu venturum, quem iam iamque adfore fingis?
Quin veniat, veniat, seseque e nubibus altis
Praecipitem actutum iaciat: lubet illius omnes
Explorare vias, & consilia omnia scire,
Tum quis sit, dignus - ne fide verique professor,
Ambiguos proptius res perquisita docebit.

20 Hoc etiam vobis scelus est commune, quod olim
Supplicis Dominus punire solebat acerbis,
Ille Deus cui corda placent nullo oblita fuco,
Mensque nihil falsum sentire aut promere docta.
Namque bonum signare mali cognomine, rursus
Virtutem vitij, vitium virtutis honestis
Nominibus, titulisque palam pretendere falsis,
An non est eadem maiorque insania, quam si
Pro tenebris lucem dicas, pro luce tenebras?
Dulcia quis possit dicentem absynthia ferre?
Quis nisi febre calens rapida mel dicet amarum?

21 Hec tamen (o nullo scelus unquam rite piandum
Supplicio) Vos o quibus, ad penetrabilia diuae
Solis (ut vultis) sophiae datur erepisse,
Quosque penes solos fixit sapientia sedem,

Ducitis

Agni & adue-
nae Christiani
sunt, de quibus
canit Da-
uides Psal.,

In Pseudo-
prophetas &
haeresiarchas,
& falsae do-
ctrinae asser-
tores.

Ducitis egregium stolido inculcare popello!

²² O digni male (si qui unquam) miseræque perire,

O diri artifices, medicati noxia vini

Pocula quam doctæ populo miscetis! eodem

Vase propinantes siceram, quo dira venena

Hausistis prius, & mortem ultro & sponte bibistis.

²³ Quid verò vobis non imprecer, à quibus auro

Iura dato redimunt nimium vanalia fontes?

Pœnâsque eludunt, quibus insons plectitur absque

Munere iudicium subiturus triste parato?

Ergo quòd egregiè dites sententia nunquam

²⁴ Vestrâ redarguerit, semper damnarit egentes,

Aurum non causam spectans, pro talibus ausis

Vos Deus & stirpem inuisam à radicibus imis

Euulsam, in cineres minuet, volucrèmq; fauillam.

Arescent flores, spes credula germinis, instar

Pulueris à vento rapti stipulae-ve sonoris

Ignibus absumpta tenues vanescet in auras.

Nam Domini leges & fœdera bellipotentis

Pace abiecerunt violata, caluitus ausi

Demissum fœdis verbum proscindere dictis.

Praconesque ipsos variis traducere probris:

²⁵ Pro quibus horribiles vindex exarsit in iras,

Extendensque manum telumque trabale coruscans

Percussit populum memoranda strage rebellem.

Intremuere caui montes, penitusque reuulsa

Compage, abruptis dirum fremuere cavernis,

Stratâque per campos iacuerè cadauera pingues;

Vt iacet in vili stercus-ve lutum-ve platea.

Nec tamen hoc satis est, necdum commota residunt

Corda Deo, stat adhuc calidas effusus in iras

Ultor, & elatis quatit horrida tela lacertis.

²⁶ Iam lugubre dabunt feralia classica signum,

Ad quod certatim toto procul orbe remota

Concurrent gentes, domini que ad prima vocantis

Sibila consurget nouus hostis & induet arma:

Et coniurato cum milite longa viarum

Emensus spatia extremis de finibus orbis

Adueniet pernix, & fulminis ocyoralis

²⁷ Improvisò aderit: nec enim mora segnis euntem

Militia-ve labor, terra-ve maris-ve pericla

Impedient, non somnum oculis, non corde quietem

Admitteret, non arma humeris, non cingula lumbis,

22 Væ qui potentes effus ad bibendum vinum, & vini fortes ad miscendam ebrietatem, siue siceram, ut est in Hebraeo.

23 Qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo.

24 Propter hoc, sicut deuorat stipulam lingua ignis, & calor flammæ exurit: sic radix corû quasi fauilla erit, & gemen corû vt puluis ascendet. Abiecerant enim legem Domini exercituum, & eloquium sancti Israël blasphemauerunt.

25 Ideo iratus est furor Domini in populum suum, & extendit manum suam super eum, & percussit eum. Et conturbati sunt montes, & facta sunt morticina corû quasi stercus in medio platearum. In omnibus his non est auertus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.

26 Et eleuabit signum in nationibus procul, & sibilabit ad eum de finibus terræ, & festinus velociter veniet.

27 Et non erit deficiens neque laborans in eo: non dormitabit neque soluetur cingulum lumborû eius, nec rampetur corrigia calciamenti eius.

In eos qui famam doctrinam deprauat & pervertunt.

In iudices auaros & corrupti faciles.

Quæ supplicia mancant impios Evangelij desertores.

Pseudo prophetas & patriarchas, hæc doctrinam afferunt.

Celeritas religionis diuine graphicè depicta.

Non suris ocreas ponet, dum victor abacta
In patriam præda redeat, quam nemo reposcet.

28 Sagittæ eius acutæ, & omnes arcus eius extenti. Ungulæ equorū eius vt iulex, & rotæ eius quasi imperus tempestatis.

Præpilata geret nec in vna morte timenda
Tela manu, semperque arcus in funera flexos.

Qua se cunque feret per campos unguis victrix,
Ungula dura magis saxo, falcis que minaces
Axe ab utroque trahens, sata læta, boumque labores
Prosternet, ceu turbo rapax, undans-ve procella.

29 Rugitus eius vt leonis, rugiet vt catuli leonum, & frendet & tenebit prædam; & amplexabitur, & non erit qui eripiet.

29 Ipse audax prædæ miles, iam iamque prehensans
Frendet, vt in syluis ieiuna leona Libyßis,
Quæ dulcem catulis venatur edacibus escam.

30 Et sonabit super eum in die illa sicut sonitus maris. Aspicimus in terram, & ecce tenebræ tribulationis, & lux obtenebrata est caligine ei.

30 Quis fragor armorū, quis clangor ab ære repulsus?
Quis fremitus clamorū, virū, stridorque rotarum?
Non sonitu reor Oceanum grauiore moueri,
Cum mare sollicitum stridet refluentibus undis,
Spumæque illisi plangunt ad littora fluctus.

Nos tunc attoniti terræ aduoluemur, & ora
Fœda luto & cinere ad cælum erexisse pudebit:
Nam meritò nobis lux eripietur amica,
Lux in perpetuum stygius mergenda tenebris.

Cap. 6.

1 Anno quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum. Et ea quæ sub ipso erant implebant templum.

Hæc quondam Azaria Solymis regnante canebam:

Ast ubi lepra graui serpens prurigine, regem
Sacrilegum vita & regnis spoliavit auitis,
Illo ipso vidi quo viuere desit anno.

(Nam mihi cælum aditu tum liberiore patebat)
Augusto in solio cum maiestate sedentem
Terribili, Regem regum, Dominumque Deumque:
Altior ille deos longè supereminet omnes,
Cætera turba minor pedibus subiecta sacratis,
Ordine quisque suo positi templum omne coronant.

2. Seraphim stabant super illud. Sex alæ vni & sex alæ alteri: duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant.

Aurea sed circum picti laquearia templi
Seraphici volitant alæ plaudente ministri.
Sex ollis penna, quarum velata duabus
Ora oculosque premunt diuini lumine vultus
Præstrictos, faciem non ausi attollere contra.
Crura pedesque tegunt totidem, totidè aëra scindunt,
Dumque volant, vacuūque citi per inane feruntur,
Alternis talem resonant concentibus hymnum.

3 Et clamabant alter ad alterū & dicebant: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus exercitū: Plena est omnis terra gloria tua.

3 O sanctū, sanctū, o Dominū, ter deniq; sanctum,
O Regem armorum dominum bellique potentem!
Sanctus enim Pater ille ingens totius origo
Fonsque boni, magnum qui complet numine mūdum.
Sanctus & ille Patris supremi Filius, ante

Cap. 6.

Ozias siue Azarias, quod sacerdotium vsu patet, lepra percussus, lib. 2. Paral. Rege impio regnante, non ita familiariter se & sua mysteria exhibet Christus Deus & Rex noster.

Seraph, id est, amator, vult Ioannē picti Mirandulam de dignitate hominis.

Trinitatis mysterium hoc loco designatur.

Luci-